

Faktablad

MSB Forskning

Publ.nr MSB 2503 – November 2024



Foto: Johan Eklund, MSB

Falsk och missvisande information. En samlad bild av forskning från olika fält.

Falsk och missvisande information är ett hot mot demokratiska samhällen – inte minst under samhällskriser. Missinformation, desinformation och andra former av falsk och missvisande information kan försvåra för hur enskilda människor kan informera sig och ta beslut, men också försvåra krishantering i hela samhället. Men vad säger forskningen om varför falsk och missvisande information sprids och vilka effekter den har?

Den här kunskapsöversikten vill ge en samlad bild av kunskapsläget om falsk och missvisande information på sociala medier. Översikten bygger på en genomgång av 179 forskningsstudier mellan 2014 och 2024. Fokus ligger på vilka faktorer som bidrar till spridning och effekter av falsk och missvisande information om samhällskriser på sociala medier.

Resultaten av kunskapsöversikten visar att forskningen framförallt använder begreppet missinformation för att karakterisera falsk och missvisande information, men att andra termer såsom desinformation, fake news, konspirationsteorier och infodemi också förekommer. Den stora majoriteten av studierna handlar om covid-19 pandemin och forskare inom

Kontakta oss:
Tel: 0771-240 240
registrator@msb.se
www.msb.se

Falsk och missvisande information. En samlad bild av forskning från olika fält

Projektorganisation:

Bengt Johansson, Sofia Johansson, Pavel Rodin, Alice Srugies, Göteborgs universitet

Telefonnummer:

+46 31 786 4984
+ 46 702 21 24 02
bengt.johansson@jmg.gu.se
www.jmg.gu.se



Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

samhällsvetenskap, datavetenskap och medicin är de som mest ägnat sig åt fenomenet. Det finns en metodologisk mångfald, men analyser av individers perceptioner och beteenden är i fokus som framförallt studeras med hjälp av surveyundersökningar. En viktig slutsats är också att de flesta studier som analyserar spridning och effekter av falsk och missvisande information har ett individperspektiv.

Rapporten lyfter fram sju punkter där vi önskar framtida forskning kan täppa igen kunskapsgap kring spridning och effekter av falsk och missvisande information på sociala medier under samhällskriser:

- **Är covid-19 en outlier?** Forskningen av falsk och missvisande information behöver breddas bortom covid-19 pandemin. Andra kriser behöver undersökas eftersom det inte är säkert att resultaten från pandemin gäller för andra typer av kriser.
- **Vad är egentligen sociala medier?** En stor del av studierna har antingen analyserat X/Twitter eller inte angett vilka sociala medier det handlar om. Men nya sociala medier utmanar hela tiden vår förståelse av vad sociala medier är.
- **Begreppsförvirring.** En stor del av studierna använder missinformation som centralt begrepp, men även desinformation, fake news, rykten, konspirationer används. En brist är att det i forskningen sällan klargörs vad begreppen innefattar och hur de skiljer sig åt.
- **Tveksam kausalitet.** Många studier bygger på surveyundersökningar där möjligheterna att klargöra kausalitet är begränsade. Panelstudier och experiment bör användas mer för att säkerställa kausala samband.
- **Var är känslorna?** De flesta studier studerar hur människors perceptioner både påverkar spridning och påverkas av falsk och missvisande information. Men trots att användning av sociala medier är starkt kopplat till känslor saknas det nästan helt i forskningen.
- **Var är AI?** Fokus bör breddas från individfokus till perspektiv till mer studera hur innehållsaspekter, AI och algoritmer sprider falsk och missvisande information
- **Strukturernas osynlighet.** Forskningen bör också utvidgas i studier av effekter av falsk och missvisande information från individperspektiv till organisatoriska och samhällliga nivåer.